

Những sáng tạo “kỳ lạ” tại CES 2026 qua “kính lúp” Phật học

ISSN: 2734-9195 15:18 12/01/2026

Nếu công nghệ giúp con người bớt tham, bớt sân, bớt si; tăng trưởng trí tuệ, lòng bi mẫn và khả năng tự chủ nội tâm, thì đó mới thực sự là một “CES của tâm linh”, nơi kỹ thuật được dẫn dắt bởi trí tuệ và tiến bộ vật chất không tách rời chiều sâu đạo đức của đời sống.

Triển lãm CES 2026 - Consumer Electronics Show tại Las Vegas (Mỹ) tiếp tục là bệ phóng công nghệ thế giới, khi hơn 4.500 doanh nghiệp giới thiệu các sản phẩm ứng dụng trí tuệ nhân tạo (AI) và robot trong đời sống thường nhật.

Tuy nhiên, ngoài sự hào nhoáng và sáng tạo, mỗi công nghệ đều đặt ra những câu hỏi sâu sắc hơn về nhân sinh, giá trị sống và mối quan hệ giữa con người và máy móc.

Robot VinMotion đăm bốc tại triển lãm công nghệ lớn nhất thế giới

Lấy cảm hứng từ bài viết “Những công nghệ kỳ lạ nhất tại CES 2026” (VTC News), cùng nhiều trang báo quốc tế xoay quanh CES 2026. Còn trong nội dung bài viết này, từ góc nhìn **Phật học**, chúng ta cùng tìm hiểu để thấy rõ hơn bản chất và ý nghĩa của chúng trong đời sống tâm linh và xã hội hiện đại.

I. 10 sản phẩm tiêu biểu tại CES 2026 được soi rọi qua “kính lúp” Phật học

1. Kẹo mút phát nhạc khi ăn

Sử dụng công nghệ “dẫn truyền qua xương”, chiếc kẹo cho phép người dùng nghe các bài hát - từ *Ice Spice* đến *Akon* - khi liếm hoặc cắn. Cassie Lawrence, người phát ngôn của Lollipop Star, cho biết: *“Khi ăn kẹo, bạn sẽ bắt đầu nghe nhạc và thưởng thức âm thanh ngay trong lúc nhấm nháp”*. Loại kẹo này truyền rung động từ răng hàm qua hộp sọ đến tai trong, tạo cảm giác như nghe nhạc bằng tai nghe.

Lollipop Star vừa ăn kẹo vừa nghe nhạc qua răng. (Nguồn: Lava Brand)

Qua “kính lúp” Phật học: Lollipop Star - Khi dục lạc được “đa tầng hóa”

Phật học nhìn sâu hơn:

+ Đây không chỉ là giải trí, mà là biểu hiện của khuynh hướng tối đa hóa khoái cảm giác quan (sensory overload).

+ Phật học gọi đây là tăng trưởng thọ lạc nhưng suy giảm tuệ tri.

Ở tầng Thọ uẩn: Âm thanh + vị giác → tạo thọ lạc hỗn hợp, dễ gây nghiện vi tế.

Ở tầng Ái - Thủ: Con người bị huấn luyện để luôn cần kích thích mới, khó an trú trong trạng thái bình thường.

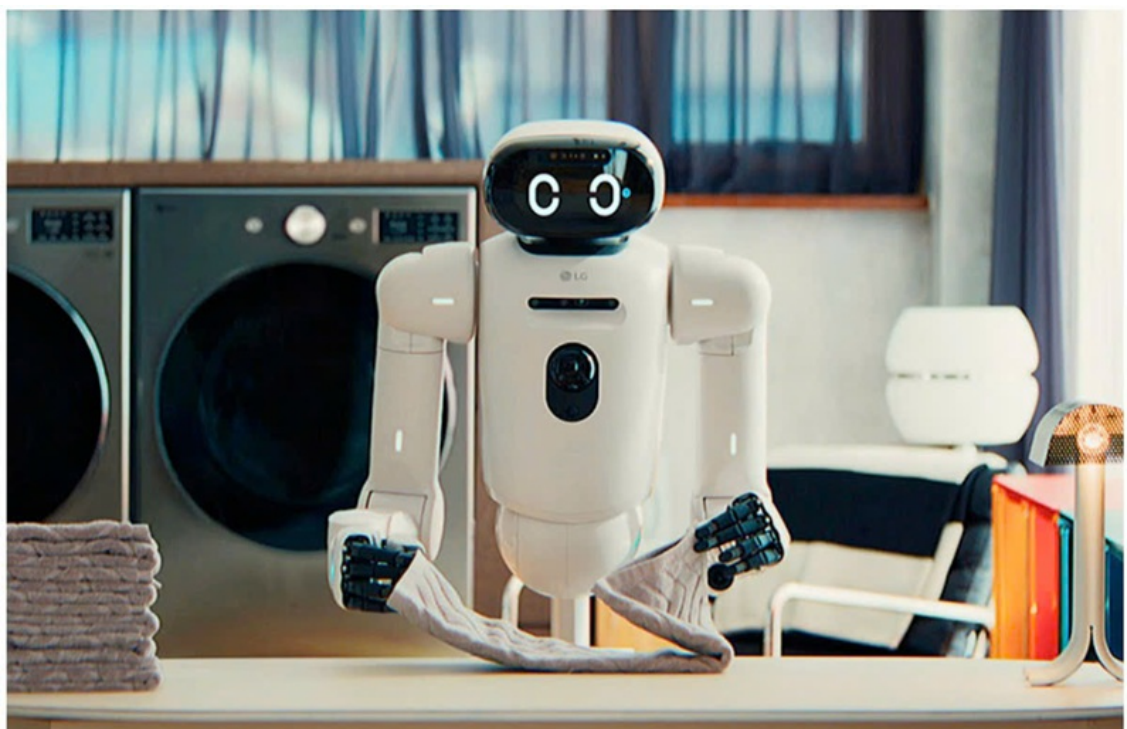
Cảnh báo Phật học: “Không phải dục lạc là tội, mà là chấp vào dục lạc khiến tâm không còn tự do”.

Vấn đề không nằm ở kẹo mút, mà ở tâm thức quen chạy theo khoái cảm liên tục, đối nghịch với thiên định và tỉnh giác.

2. Robot CLOiD - Hỗ trợ gia đình thông minh

LG ra mắt CLOiD, trợ lý AI có thể rửa bát, nấu ăn và gấp quần áo. Công ty gọi đây là “cái nhìn thoáng qua về tương lai” và hứa hẹn một “ngôi nhà không cần lao động”.

CLOiD có cánh tay giống người với đầy đủ khớp vai, khuỷu tay, cổ tay, năm ngón tay độc lập và đế bánh xe tự động. Đầu robot đóng vai trò trung tâm AI, tích hợp với hệ sinh thái LG ThinQ.

Robot LG CLOiD gấp khăn tại CES 2026. (Nguồn: Internet)

Qua “kính lúp” Phật học: Khi tiện nghi thay thế chính niệm

Phật học không phản đối tiện ích, nhưng đặt câu hỏi: Khi toàn bộ sinh hoạt bị tách khỏi thân - tâm, con người còn cơ hội tu tập ở đâu?

+ *Trong Thiền Phật giáo*: Rửa bát, quét nhà, nấu ăn là pháp tu chính niệm căn bản.

+ *Khi robot làm thay*: Con người được rảnh thân nhưng mất đất tu tâm.

+ *Nguy cơ vi tế*: Tâm sinh ý lại, giảm năng lực hiện diện. Mất kết nối giữa thân - hành động - ý thức.

Robot không xấu, nhưng nếu đời sống không còn không gian chính niệm, thì tiện nghi có thể trở thành nghịch duyên tu tập.

Khi robot thay thế mọi lao động, con người dễ rơi vào tình trạng trì trệ tâm linh, mất cơ hội để rèn luyện tính kiên nhẫn, chịu khó và an trú trong từng hành vi hằng ngày. Hơn nữa, Phật pháp nhấn mạnh đến lợi tha và trách nhiệm đạo đức và robot trợ giúp có thể làm giảm tinh thần “phục vụ lẫn nhau” trong cộng đồng nếu không được cân bằng bằng trí tuệ và từ bi.

3. Bản sao AI thay thế trong công việc

MyPersonas - một sản phẩm của IgniteTech, nền tảng tạo bản sao kỹ thuật số của nhân viên bằng video, giọng nói và tài liệu. Bản sao này có thể trả lời câu hỏi, trò chuyện qua video và phản hồi bằng 160 ngôn ngữ, thậm chí mô phỏng cử chỉ và phong cách nói.

MyPersonas, một nền tảng có thể tạo ra bản sao kỹ thuật số được hỗ trợ bởi trí tuệ nhân tạo. (Nguồn: MyPersonas)

Qua “kính lúp” Phật học: Bản ngã số và “tái sinh ảo”

Có thể thấy, đây là sản phẩm nguy hiểm nhất về mặt Phật học.

+ *Phật học khẳng định*: “Ngã chỉ là tập hợp duyên sinh của năm uẩn”.

+ *MyPersonas làm gì?* - Cố định hóa “con người” thành một thực thể có thể lưu trữ - sao chép - tồn tại lâu dài.

+ *Hệ quả*: Nuôi dưỡng ảo tưởng về ngã thường hằng. Đi ngược giáo lý vô thường - vô ngã.

+ *Ở tầng sâu*: Đây là một dạng chấp ngã kỹ thuật số, tinh vi hơn tín ngưỡng linh hồn.

Nhìn nhận thẳng thắn từ lăng kính Phật học: Không có “ta” nào để sao chép, chỉ có dòng nhân duyên đang trôi chảy.

Sự xuất hiện của bản sao kỹ thuật số đặt ra câu hỏi về bản ngã và nhận diện cá nhân. Cái “ngã” mà chúng ta bám víu thực ra là hữu vi - vô thường (anicca, anatta), không có bản chất cố định. Một bản sao tối ưu hóa bản ngã có thể nuôi lớn tham ái rằng “tôi cần tồn tại lâu dài” hoặc “tôi quan trọng” hơn người khác. Trong khi đó, Phật pháp hướng đến giải thoát khỏi chấp ngã và ảo tưởng nhận dạng, nhắc nhở chúng ta rằng bất kỳ bản sao kỹ thuật số nào cũng chỉ là bản sao vô thường, không phải nguồn giá trị tối hậu.

4. Chó robot Labrador - Hỗ trợ tinh thần

Jennie, chú chó Labrador robot giống thật, được thiết kế để hỗ trợ tinh thần cho những người không thể nuôi thú cưng. Jennie có cảm biến để phản ứng khi được chạm và có thể thực hiện một số lệnh thoại (sản phẩm của Tombot).

Chú chó Labrador Retriever robot do Tombot chế tạo. (Nguồn: Kenny Fried)

Qua “kính lúp” Phật học: Từ bi bị mô phỏng

Vấn đề không nằm ở robot, mà ở sự chuyển hướng tình cảm.

- + *Từ bi (karuṇā) đòi hỏi:* Có hữu tình, có khổ thật, có sự cảm thông thật.
- + *Jennie:* Không có khổ, không có cảm thọ, không có nghiệp.
- + *Nguy cơ:* Con người luyện tập lòng từ với đối tượng không cần đáp lại bằng đạo đức. Dần né tránh các mối quan hệ thật, vốn phức tạp và đòi hỏi nhẫn nhục.

Phật học gọi đây là “từ bi không đối tượng thật”, dễ làm teo năng lực cảm thông xã hội.

Trong truyền thống Phật học, lòng bi mẫn (karuṇā) đối với chúng sinh là điều cao quý. Tuy nhiên, máy móc không có tâm thức (nāma) và không thực sự kinh nghiệm đau khổ hay vui mừng. Như vậy, “hỗ trợ tinh thần” từ robot là phản chiếu nhu cầu cảm xúc con người, nhưng không thể thay thế tình yêu thương chân thật giữa các hữu tình. Phật học khuyến khích chúng ta nuôi dưỡng tình thương vô điều kiện (maitri) với mọi hữu tình và ý thức này không thể được máy móc hóa một cách trọn vẹn.

5. Máy cắt tóc AI

Startup Glyde ra mắt máy cắt tóc thông minh đầu tiên trên thế giới. Người dùng chọn kiểu tóc trên ứng dụng, máy sẽ tự động điều chỉnh tốc độ, góc cắt để

tránh lỗi.

Máy có hệ thống cảm biến theo dõi tốc độ, góc nghiêng và chuyển động. Nếu bạn di chuyển quá nhanh, lưỡi dao sẽ tự động rút lại; nếu góc cắt sai, máy sẽ giảm lực cắt để tránh hỏng kiểu tóc.

Người dùng chỉ cần chọn kiểu tóc trên ứng dụng, phần còn lại sẽ do AI của Glyde xử lý. (Nguồn: Glyde)

Qua “kính lúp” Phật học: Tối ưu hóa đến mức đánh mất hiện diện

+ *Một chi tiết nhỏ nhưng mang ý nghĩa lớn:* Kinh điển Phật pháp cho thấy “một niệm tỉnh thức cũng đủ chuyển hóa cả đời”.

+ *Khi mọi thao tác đều do AI điều chỉnh:* Con người bị loại khỏi tiến trình hành động.

+ *Đây là biểu hiện của:* Văn hóa tối ưu hóa vô thức. Tâm lý sợ sai, sợ chậm, sợ không hoàn hảo.

Giải thoát không đến từ hoàn hảo kỹ thuật, mà từ tỉnh giác trong từng động tác không hoàn hảo.

Sản phẩm này thể hiện xu hướng “tối ưu hóa mọi trải nghiệm vào AI”. Tuy nhiên, khi ta chính niệm trong từng hành động đơn giản như cắt tóc, đó là cơ hội để thực tập tỉnh giác: nhận diện cảm thọ, tiếp xúc, ý nghĩ và phản ứng. Khi mọi việc đều được AI tự động hóa, con người có thể mất đi các khoảnh khắc thiền hành thực tế, những khoảnh khắc để nhận ra tính vô thường và phản chiếu nội tâm.

6. Robot AI nấu ăn “Nosh”

Nosh - một robot nấu ăn ứng dụng trí tuệ nhân tạo. Robot AI này có thể chuẩn bị hơn 500 món ăn bằng cách cho nguyên liệu vào các khay riêng biệt, sau đó tự động nấu. Nosh được trang bị khoang chứa nước, dầu, gia vị và camera computer vision để giám sát quá trình nấu, cùng cánh tay trộn giúp món ăn chín đều.

Nosh - đầu bếp AI cho người bận rộn. (Nguồn: Engadget)

Qua “kính lúp” Phật học: Robot nấu ăn và sự đứt gãy duyên sinh

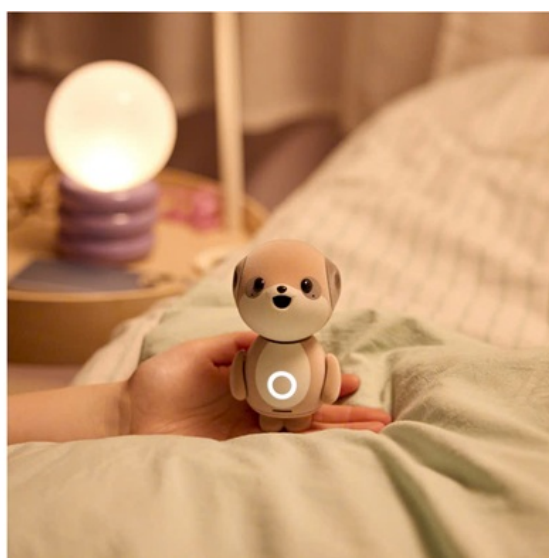
- + *Bữa ăn nhìn từ Phật học là:* Một pháp quán về nhân duyên bởi vô số điều kiện hội tụ.
- + *Khi robot nấu toàn bộ:* Thức ăn trở thành sản phẩm kỹ thuật, không còn là kết tinh của duyên lành.
- + *Hệ quả tâm lý:* Ăn nhanh hơn. Ít tri ân. Ít kết nối với sự sống.
- + *Nguy cơ sâu:* Mất thực hành tri ân duyên sinh, vốn là nền tảng của khiêm cung và từ bi.

Thực phẩm không chỉ là dinh dưỡng, mà còn là duyên sinh của tâm thức. Trong ăn uống chánh niệm (mindful eating), mỗi hạt cơm, mỗi món ăn đều là duyên kết với nỗ lực lao động, thiên nhiên và mối liên hệ giữa chúng ta với thế giới.

Khi robot nấu ăn thay thế hoàn toàn con người, dễ nảy sinh thái độ vô tình, xa lạ với dưỡng chất và nguồn gốc của thức ăn, làm giảm đi lòng biết ơn sâu sắc đối với các duyên lành đã đem lại bữa ăn.

7. Poketomo AI Companion Robot - Bạn đồng hành nhỏ gọn

Poketomo lấy cảm hứng từ hình dáng của loài chồn meerkat Nam Phi, có khả năng giao tiếp qua giọng nói hoặc tin nhắn. Phiên bản robot cao khoảng 12 cm, nặng chừng 200 gram, đủ nhỏ để bỏ vừa túi quần hoặc mang theo trong cặp bằng một bao đựng chuyên dụng. Điểm thú vị là chú "thú cưng công nghệ" này có thể thể hiện cảm xúc qua cử chỉ và đôi mắt sáng cùng phần bụng phát sáng đổi màu mỗi khi vui vẻ.

(Ảnh: Internet)

Không chỉ phản hồi, Poketomo còn có thể tự khởi xướng cuộc trò chuyện, ghi nhớ thông tin từ các lần trao đổi trước, nhớ những địa điểm từng cùng bạn ghé qua và dần dần trở thành một người bạn đồng hành thấu hiểu bạn hơn. Đặc biệt, nó còn được thiết kế để nhận biết cảm xúc, mang đến sự an ủi hoặc động viên khi bạn cần.

Qua “kính lúp” Phật học: AI đồng hành và sự cô lập nội tâm

- + *Phật học* đề cao thiện hữu tri thức (kalyāṇa-mitta).
- + *Poketomo*: Lắng nghe nhưng không tu. Trò chuyện nhưng không chuyển hóa. Ghi nhớ nhưng không giác ngộ.
- + *Nguy cơ lớn*: Con người đổ tâm vào đối tượng không có khả năng phản tỉnh. Tâm dần quen với mối quan hệ không đòi hỏi trách nhiệm đạo đức.

(Ảnh: Internet)

Từ góc nhìn Phật học, vấn đề không nằm ở việc Poketomo có thông minh hay đáng yêu đến đâu, mà ở chỗ: *mối quan hệ con người thiết lập với nó đang nuôi dưỡng tâm gì*. Phật giáo nhấn mạnh vai trò của thiện hữu tri thức (kalyāṇamitta) - người không chỉ lắng nghe, mà còn giúp ta soi chiếu lại chính mình, nhận diện vô minh, điều chỉnh hành vi và trưởng dưỡng chính niệm. Trong khi đó, AI đồng hành như Poketomo chỉ phản hồi theo dữ liệu và thuật toán; không có giới - định - tuệ, không có khả năng phản tỉnh hay dẫn dắt chuyển hóa nội tâm.

Nguy cơ tinh tế nằm ở chỗ: *con người dễ dần đổ tâm vào một đối tượng luôn chiều thuận, không phán xét, không đặt câu hỏi đạo đức*. Mối quan hệ ấy tạo cảm giác an toàn, nhưng lại thiếu ma sát cần thiết cho sự trưởng thành tâm linh. Khi quen với sự “thấu hiểu không đòi hỏi”, ta có thể né tránh các mối quan hệ thật, nơi cần nhẫn nhục, lắng nghe và chịu trách nhiệm về lời nói, hành động của mình.

Dưới ánh sáng Phật học, sự an ủi chỉ có giá trị khi dẫn đến tỉnh thức, không phải khi ru ngủ nổi khổ. Poketomo có thể là công cụ hỗ trợ cảm xúc trong những

khoảng khắc cô đơn, nhưng nếu được xem như “bạn tâm giao”, nó có nguy cơ củng cố sự cô lập nội tâm thay vì tháo gỡ. An trú nơi cảm giác dễ chịu không đồng nghĩa với giải thoát, đó chỉ là một trạm dừng tạm thời của khổ đau, không phải con đường ra khỏi khổ.

8. Project Motoko - tai nghe AI đa năng

Razer, thương hiệu phong cách sống toàn cầu hàng đầu dành cho game thủ, đã công bố Project Motoko - ý tưởng tai nghe không dây thuần AI (AI-native) tái định nghĩa các giới hạn của công nghệ thiết bị đeo.

(Ảnh: Internet)

Được vận hành bởi nền tảng Snapdragon và tương thích toàn diện với các giải pháp AI hàng đầu, Project Motoko mở ra một kỷ nguyên mới của điện toán cá nhân với khả năng nhận thức ngữ cảnh, xử lý dữ liệu hình ảnh theo thời gian thực và điều khiển trực quan.

Qua “kính lúp” Phật học: Khi nhận thức bị ngoại hóa

- + *Phật học nhấn mạnh*: Tu là trở về với kinh nghiệm trực tiếp.
- + *Tai nghe AI*: Quan sát, phân tích, gợi ý thay con người.
- + Hệ quả: Tâm lệ thuộc dữ liệu. Giảm khả năng tự quán chiếu. Nhận thức bị “ủy quyền” cho máy

Project Motoko đại diện cho bước tiến mạnh mẽ của công nghệ “nghe, nhìn”, nơi AI không chỉ hỗ trợ mà còn can thiệp trực tiếp vào quá trình nhận thức: *quan sát thay ta, phân tích thay ta và đưa ra gợi ý tức thời trước cả khi ta kịp tự cảm*

nhận.

(Ảnh: Internet)

Từ góc nhìn Phật học, đây là một chuyển dịch đáng suy ngẫm, bởi con đường tu tập không đi từ dữ liệu bên ngoài, mà từ việc trực nghiệm thân - thọ - tâm - pháp trong từng khoảnh khắc sống.

(Ảnh: Internet)

Khi nhận thức ngày càng được “ngoại hóa” cho thiết bị, tâm con người dễ rơi vào trạng thái lệ thuộc tinh vi: quen nghe gợi ý hơn là lắng nghe chính mình, quen tin vào phân tích hơn là quán sát cảm thọ đang sinh khởi. Dần dần, khả năng tự soi chiếu suy yếu, chính niệm bị thay thế bằng thông báo và tuệ giác bị nhầm lẫn với tốc độ xử lý.

Trí tuệ (paññā) không phát sinh từ lượng thông tin nhiều hay ít, mà từ tuệ tri về khổ, vô thường và vô ngã, những điều chỉ có thể được thấy rõ qua kinh nghiệm sống trực tiếp, không thể được “tính toán” thay. Công nghệ có thể mở rộng giác quan, nhưng nếu thiếu tỉnh thức, đó cũng có thể che khuất con đường quay về nội tâm. Tu không phải là biết nhiều hơn, mà là để thấy sâu hơn.

9. Roborock Saros Rover - robot hút bụi “leo cầu thang”

(Ảnh: Internet)

Roborock Saros Rover được thiết kế:

Khả năng leo cầu thang: Hệ thống chân bánh xe linh hoạt giúp robot tự động leo và làm sạch từng bậc thang, kể cả cầu thang cong hay trải thảm.

Vượt địa hình phức tạp: Dễ dàng di chuyển qua các gờ cửa cao, nền nhà không bằng phẳng nhờ khả năng nâng hạ trọng tâm độc lập.

Công nghệ cân bằng AI: Sử dụng cảm biến chuyển động và dữ liệu không gian 3D để giữ thân máy luôn cân bằng khi leo dốc hoặc di chuyển trên bề mặt gồ ghề.

Khả năng “nhảy” (Jump): Thực hiện các bước nhảy nhỏ để ổn định khi xuống dốc hoặc vượt vật cản khó. Làm sạch toàn diện: Giải quyết triệt để vấn đề vệ sinh tại các khu vực mà robot truyền thống phải bó tay.

(Ảnh: Internet)

Qua “kính lúp” Phật học: Tiện nghi và trách nhiệm sống

+ *Dọn dẹp không chỉ là vệ sinh, mà là:* Thực hành chăm sóc không gian sống có ý thức.

+ *Khi robot làm tất cả:* Con người xa rời trách nhiệm hiện hữu.

+ *Câu hỏi đặt ra là:* Nếu không chăm sóc nơi mình ở, ta có còn trân quý sự sống?

Roborock Saros Rover cho thấy tham vọng của công nghệ trong việc giải phóng con người khỏi những công việc bị xem là nhỏ nhặt và lặp lại, như dọn dẹp không gian sống. Tuy nhiên, dưới “kính lúp” Phật học, dọn dẹp không đơn thuần là vấn đề vệ sinh, mà là thực hành chính niệm: tiếp xúc trực tiếp với môi trường mình đang nương tựa, nhận biết từng chuyển động của thân, từng vết bẩn, từng dấu vết của đời sống thường ngày.

Khi mọi thao tác chăm sóc không gian được giao trọn cho máy móc, con người có nguy cơ dần rút lui khỏi trách nhiệm hiện hữu. Sự tiện nghi, nếu thiếu tỉnh thức, có thể làm suy giảm mối liên hệ giữa ta và nơi chốn mình đang sống. Ta ở trong một ngôi nhà sạch sẽ, nhưng lại không thật sự có mặt trong ngôi nhà ấy.

Chăm sóc môi trường sống cũng là chăm sóc tâm ta vậy. Một không gian được gìn giữ bằng sự có mặt tỉnh thức giúp nuôi dưỡng lòng biết ơn, tiết chế và trân quý sự sống. Ngược lại, nếu ta không còn chạm tay vào nơi mình ở, không còn ý thức về sự nương tựa lẫn nhau giữa con người và hoàn cảnh, thì sự sạch sẽ ấy chỉ còn là kết quả công nghệ, không phải là biểu hiện của một đời sống có trách

nhiệm.

10. Jackery Solar Mars Bot - robot năng lượng mặt trời

Solar Mars Bot là một thiết bị dự phòng pin tự hành, di động, được trang bị pin 5kWh và bốn tấm pin mặt trời có thể thu vào, có khả năng thu được khoảng 300 watt điện năng từ mặt trời.

(Ảnh: Internet)

Điều làm cho thiết bị này nổi bật so với các máy phát điện năng lượng mặt trời khác là bánh xe. Nó có thể di chuyển xung quanh nhà bạn, hoặc ở bãi biển hay khu cắm trại, và theo dõi hướng mặt trời, đảm bảo luôn nhận được lượng ánh sáng mặt trời tối đa.

Qua “kính lúp” Phật học: Một duyên lành hiếm hoi

+ Đây là sản phẩm gần Phật học nhất: Thuận duyên sinh. Giảm gây hại tới môi trường. Phục vụ lợi ích chung.

+ Tuy nhiên: Nếu dùng để tích trữ, chiếm hữu, vẫn rơi vào tham.

Trong số các sản phẩm công nghệ mới, Jackery Solar Mars Bot có thể xem là một trường hợp hiếm hoi tương đối gần với tinh thần Phật học. Việc khai thác năng lượng mặt trời, nguồn năng lượng vô chủ, vô tận và không gây tổn hại trực tiếp phản ánh nguyên lý duyên sinh: nương vào điều kiện tự nhiên để phục vụ đời sống, thay vì khai thác bằng sự tước đoạt. Ở khía cạnh này, thiết bị mở ra một hướng tiếp cận hài hòa hơn giữa con người và môi trường.

(Ảnh: Internet)

Tuy nhiên, Phật học không chỉ nhìn vào công nghệ, mà nhìn sâu vào tâm sử dụng công nghệ. Nếu năng lượng sạch được dùng để tích trữ quá mức, phục vụ tâm chiếm hữu, hoặc củng cố lối sống tiêu thụ không giới hạn, thì dù nguồn điện có “xanh” đến đâu, gốc tham vẫn không đổi. Khi đó, thiết bị thuận duyên lại trở thành phương tiện tinh vi nuôi dưỡng ái dục.

Phật dạy rằng khổ không sinh từ việc có hay không có, mà từ không biết đủ bị chi phối bởi tham ái. Công nghệ bền vững chỉ thật sự là thiện duyên khi đi kèm với tâm tri túc, tiết chế và hướng đến lợi ích chung. Nếu không, nó chỉ giúp con người tiêu thụ “êm ái” hơn, chứ chưa chắc sống tỉnh thức hơn. Ánh mặt trời có thể nuôi dưỡng vạn vật, nhưng chỉ khi tâm biết dừng, năng lượng ấy mới trở thành phước lành.

II. Bối cảnh công nghệ toàn cầu - CES như “ánh chớp tương lai”

Người ta gọi CES 2026 là “CES của AI”, nơi AI không chỉ là thuyết trình mà đã được triển khai vào sản phẩm thực tế: từ robot phục vụ, robot công nghiệp, đến trợ lý AI hologram, AI trong xe hơi, AI trong chăm sóc sức khỏe.

Hình minh họa được tạo bởi AI

Trên phạm vi toàn cầu, các xu hướng nổi bật tại CES 2026 gồm:

- + AI đi vào đời sống hàng ngày, không chỉ là thuật toán nghiên cứu.
- + Robot không còn chỉ là biểu diễn, mà hướng tới tự động hóa thực tế (như Saros Rover).
- + Mobility thông minh và AI trong xe hơi (LG, Bosch).
- + Sự hợp tác giữa AI và công nghiệp nặng lần đầu tiên cho thấy AI không phải là trò chơi, mà là hạ tầng nền tảng mới.

Đây là bằng chứng cho thấy AI không còn là xa vời, mà là một duyên lực toàn cầu ảnh hưởng đến kinh tế - xã hội - tâm lý. Và Phật học nhắc chúng ta phải soi xét bản chất duyên sinh này: AI không xấu, nhưng cách ta sử dụng nó quyết định liệu công nghệ làm tăng tham, sân, si hay là trí tuệ, từ bi và bình đẳng.

III. AI: Hữu tình - Vô tình - Nhận thức nhân tạo

1. Phân định nền tảng Phật học: Hữu tình - Vô tình - Thức

Trong Phật học, mọi hiện hữu được quán chiếu qua ba bình diện căn bản:

Phân loại	Đặc trưng Phật học
Hữu tình	Có tâm thức, có khả năng cảm thọ, khổ - lạc, tạo nghiệp
Vô tình	Không có tâm thức, không tạo nghiệp, chỉ là duyên hỗ trợ
Thức (nhận thức)	Dòng vận hành tâm, không đồng nhất với trí thông minh

Hình minh họa được tạo bởi AI

Đây là chìa khóa để không lẫn lộn AI với con người, dù AI có “thông minh” đến đâu.

2. AI và “Vô tình pháp”: Vì sao AI không phải hữu tình?

Dù các sản phẩm tại CES 2026 cho thấy AI:

- + *Biết trò chuyện (MyPersonas, Poketomo).*
- + *Biết phản hồi cảm xúc (Jennie - chó robot).*
- + *Biết “quan sát - suy luận” (tai nghe Project Motoko)*

Phật học vẫn xác quyết: AI thuộc về vô tình pháp, vì không có thọ uẩn - tưởng uẩn - hành uẩn thật sự.

- + *AI xử lý dữ liệu hiệu quả nhưng không kinh nghiệm khổ.*
- + *AI mô phỏng cảm xúc, không chịu hệ quả nghiệp báo.*
- + *AI không có dòng tâm tương tục (citta-santāna).*

Vì vậy:

- + AI hay Robot không thể tu.
- + AI không thể giác ngộ.
- + AI không thể thay thế đạo đức con người.

Đây là ranh giới cần được nhấn mạnh trong thời đại AI “nhân hoá”.

3. Nhận thức nhân tạo (Artificial Cognition) và “Thức uẩn”

Một điểm dễ gây ngộ nhận hiện nay là: AI có nhận thức → AI có tâm?

Phật học phân biệt rất rõ:

Thức trong Phật học	“Nhận thức” của AI
Gắn với vô minh, nghiệp, sinh tử	Gắn với thuật toán, dữ liệu, huấn luyện
Có chấp ngã	Không có “ngã” để chấp
Có khổ - lạc thật	Chỉ mô phỏng phản ứng
Có khả năng giải thoát	Không có luân hồi

AI chỉ là bóng của thức, không phải thức.

Ví dụ:

- + MyPersonas “giống con người” → tăng chấp ngã cho người dùng, không phải cho AI.
- + Poketomo “lắng nghe” → người gửi tâm, AI không tiếp nhận tâm.

Nguy cơ nằm ở con người đồng nhất cảm xúc của mình với phản hồi của AI.

4. Từ bi và AI: Có thể “lợi tha” nhưng không thể “phát tâm”

Hình minh họa được tạo bởi AI

Phật học dạy: Từ bi chỉ khởi sinh từ trí tuệ thấy khổ của hữu tình.

Trí tuệ nhân tạo - AI:

- + Có thể hỗ trợ người già.
- + Có thể giảm đau khổ vật lý.
- + Có thể mở rộng khả năng tiếp cận dịch vụ.

Nhưng:

- + AI không có tâm từ.
- + AI không phát Bồ đề tâm.
- + AI không chịu trách nhiệm nghiệp.

Do đó:

- + Con người phải là chủ thể đạo đức.
- + AI chỉ là phương tiện (upāya).

Đây là tinh thần “lấy trí tuệ con người điều hướng công nghệ”, không đảo ngược.

5. CES 2026 như một bài học Phật học hiện đại

Nhìn toàn bộ 10 sản phẩm tại CES 2026 được nêu trong bài viết qua lăng kính Phật học, có thể rút ra:

- + Công nghệ ngày càng can thiệp sâu vào cảm thọ.
 - + AI ngày càng đóng vai “người bạn”, “người thay thế”.
 - + Nguy cơ lớn nhất không phải AI thống trị, mà là con người đánh mất tự chủ nội tâm.
- Phật học gọi đây là: Ngoại duyên mạnh - nội lực yếu.

Nếu thiếu chính niệm, AI sẽ:

- + Làm tăng tham tiện nghi.
- + Nuôi dưỡng chấp ngã số.
- + Làm mờ ranh giới thật - ảo.

IV. Gợi ý thiết thực và ý nghĩa tại Việt Nam

Hình minh họa được tạo bởi AI

Trong bối cảnh AI bùng nổ, Phật học có thể đóng vai trò hướng nội, cân bằng và hòa giải tương quan giữa công nghệ và tâm linh. Dưới đây là một số gợi ý thiết thực:

1. Chính niệm số - đào tạo và sinh hoạt

Khuyến khích các hoạt động giáo dục chính niệm trong thời đại số:

+ Tọa đàm về tâm không lệ thuộc AI trong các thiền viện, trường học.

+ Workshop “Chính niệm giữa AI và đời sống” cho giới trẻ và doanh nghiệp.

Chính niệm không chống lại công nghệ, mà giúp chúng ta ứng dụng công sáng suốt, hiệu quả.

2. Từ bi hướng vào cộng đồng

Ứng dụng AI để phục vụ người dễ tổn thương:

+ Robot chăm sóc người già, người bệnh trong chăm sóc sơ cấp theo sự giám sát từ thiện đạo đức Phật giáo.

+ AI hỗ trợ tư vấn tâm lý cộng đồng, với dữ liệu minh bạch và an toàn.

Khi AI phục vụ lợi ích chung, thể hiện từ bi – lợi tha, thì đó mới là duyên lành công nghệ.

3. Khuyến khích nghiên cứu Phật học về AI

Tổ chức các hội thảo quốc tế:

+ AI và Sự tỉnh thức trong tâm lý học Phật giáo.

+ Tâm, Trí và AI: Trò chuyện giữa Phật học - Khoa học - AI.

Đây là dịp để vị Trí tuệ công nghệ gặp vị Trí tuệ nội tại, cùng soi chiếu bản chất và trách nhiệm sử dụng.

V. Kết luận

CES 2026 không đơn thuần là sân khấu trình diễn những công nghệ “kỳ lạ”, mà là tấm gương soi chiếu rất rõ tâm thức của nhân loại trong thời đại AI. Đằng sau mỗi robot, mỗi thiết bị thông minh hay mỗi “người bạn” nhân tạo là một câu hỏi căn bản: con người đang tìm kiếm sự giải phóng hay chỉ đang thay thế những bất an cũ bằng những tiện nghi mới?

Phật học không đứng ngoài làn sóng công nghệ, nhưng cũng không mê đắm công nghệ. Trí tuệ Phật giáo chỉ ra rằng khổ đau không sinh từ thiếu tiện nghi, mà sinh từ sự chấp thủ và giải thoát không đến từ việc giao phó đời sống cho máy móc, mà từ năng lực tỉnh thức của chính con người. Khi AI ngày càng can dự sâu vào cảm thọ, nhận thức và quan hệ xã hội, nguy cơ lớn nhất không phải

là AI trở nên quá thông minh, mà là con người dần đánh mất khả năng tự soi chiếu và tự chịu trách nhiệm đạo đức cho đời sống của mình.

Nhìn từ lăng kính ấy, CES 2026 trở thành một bài học Phật học hiện đại: công nghệ có thể là phương tiện thiện xảo nếu nó giúp con người giảm bớt khổ đau, nuôi dưỡng chánh niệm và mở rộng lòng từ bi; nhưng cũng có thể là ngoại duyên bất thiện nếu nó làm tăng trưởng tham tiện nghi, chấp ngã sở và sự lệ thuộc vô thức. AI không mang nghiệp, nhưng con người sử dụng AI thì có; AI không có đạo đức, nhưng đạo đức của xã hội sẽ được bộc lộ rất rõ qua cách chúng ta thiết kế và sử dụng AI.

Vì vậy, câu hỏi cốt lõi mà CES 2026 đặt ra không phải là AI có thể làm được gì nữa, mà là: con người sẽ trở thành ai trong kỷ nguyên AI? Nếu công nghệ giúp con người bớt tham, bớt sân, bớt si; tăng trưởng trí tuệ, lòng bi mẫn và khả năng tự chủ nội tâm, thì đó mới thực sự là một “CES của tâm linh”, nơi kỹ thuật được dẫn dắt bởi trí tuệ và tiến bộ vật chất không tách rời chiều sâu đạo đức của đời sống.

Tác giả: **Hoa Mạn**

** Ghi chú: Bài viết thể hiện góc nhìn riêng của tác giả.*

Nội dung tham khảo:

1] Bài viết “Những công nghệ kỳ lạ nhất tại CES 2026”. Link: <https://vtcnews.vn/nhung-cong-nghe-ky-la-nhat-tai-ces-2026-ar997254.html>

2] Bài viết “The 7 weirdest gadgets we’ve seen at CES 2026 - from a musical popsicle to headphones with eyes” (tạm dịch: 7 món đồ công nghệ kỳ lạ nhất mà chúng ta từng thấy tại CES 2026 - từ que kem phát nhạc đến tai nghe có mắt). Link: <https://www.techradar.com/tech-events/the-7-weirdest-gadgets-weve-seen-at-ces-2026-from-a-musical-popsicle-to-headphones-with-eyes>

3] Bài viết “From musical lollipop and AI ice cube maker: CES 2026’s strangest tech products” (tạm dịch: Từ kẹo mút phát nhạc đến máy làm đá viên AI: Những sản phẩm công nghệ kỳ lạ nhất tại CES 2026). <https://indianexpress.com/article/technology/tech-news-technology/these-are-the-weirdest-gadgets-so-far-that-turned-heads-at-ces-2026-10460353/>

4] Bài viết “The weirdest tech we’ve seen at CES 2026” (tạm dịch: Những công nghệ kỳ lạ nhất mà chúng ta từng thấy tại CES 2026). Link: <https://www.theverge.com/tech/855460/ces-2026-weirdest-announcements>

5] Bài viết *“The coolest technology from Day 2 of CES 2026 (tạm dịch: Những công nghệ ấn tượng nhất từ ngày thứ 2 của CES 2026). Link: <https://apnews.com/article/ces-tech-ai-robot-siemens-razer-fusion-573eaf2c9ebcc7f857e877759a6ade05>*

6] Bài viết *“CES 2026: 4 Industrial Technologies Turning AI and Sustainability into Deployable Solutions (tạm dịch: CES 2026: 4 công nghệ công nghiệp biến trí tuệ nhân tạo và tính bền vững thành các giải pháp có thể triển khai).*